

·cover story·

3η Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης **Μια μοναδική εικαστική «διασταύρωση» στη Θεσσαλονίκη**

Ο χρόνος πλέον μετρά αντίστροφα: σε λιγότερο από έναν μήνα θα ανοίξει και πάλι στη Θεσσαλονίκη μια μοναδική δίοδος επικοινωνίας με όσα συμβαίνουν σήμερα στον χώρο της τέχνης, με τα εγκαίνια της 3ης Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης. Στους εκθεσιακούς χώρους, καλλιτέχνες και επιμελητές πάνε κι έρχονται ήδη, στήνοντας τα έργα, ενώ πυρετωδώς ετοιμάζονται και οι κατάλογοι γι' αυτό το μεγάλο εικαστικό -και όχι μόνο- γεγονός. Μια απαραίτητη διευκρίνιση: η Μπιενάλε είναι κάτι περισσότερο από ένα άθροισμα εκθέσεων.

Το φανερώνει και ο τίτλος της, «Παλιές Διασταυρώσεις- Make it New». Τίτλος όχι τυχαίος, αφού στόχος όλων όσοι εμπλέκονται στη διοργάνωσή της είναι πέρα (αλλά και μέσα) από την εικαστική ενημέρωση και τις παράλληλες εκδηλώσεις του προγράμματος η Θεσσαλονίκη να ξαναδεί το παρελθόν της και να αναγνωρίσει το πραγματικό της πρόσωπο. Μόνον έτσι θα μπορέσει να ορίσει και το μέλλον της...

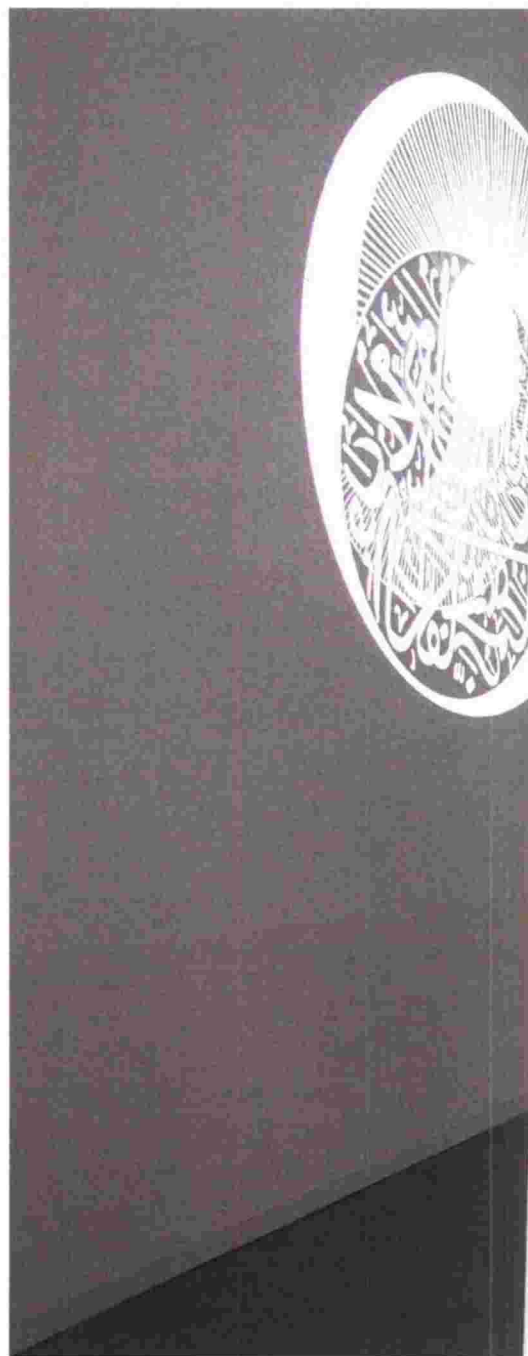
Γράφει ο Κώστας Μαρίνος • Οι φωτογραφίες των έργων προέρχονται από την οργανωτική επιτροπή της Μπιενάλε.
Τα πορτραίτα των τριών επιμελητών της έκθεσης είναι του Σάκη Γιούμπαση.

Η πρόκληση που αντιμετώπισαν οι τρεις επιμελητές της φετινής, 3ης Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης ήταν πώς να ερμηνεύσουν την άγρια πραγματικότητα που έχει εισβάλει στην καθημερινότητα όλων. Υπήρχε όμως και ακόμη μία: είχαν κληθεί να αναλάβουν την επιμέλεια της κεντρικής έκθεσης, όπου προσδιορίζονταν με σαφήνεια όχι απλώς ο τόπος όπου αυτή θα φιλοξενοούταν, αλλά και ο άξονας δουλειάς. Αντιμετώπισαν την πρόκληση με οξύνοια: έτσι,

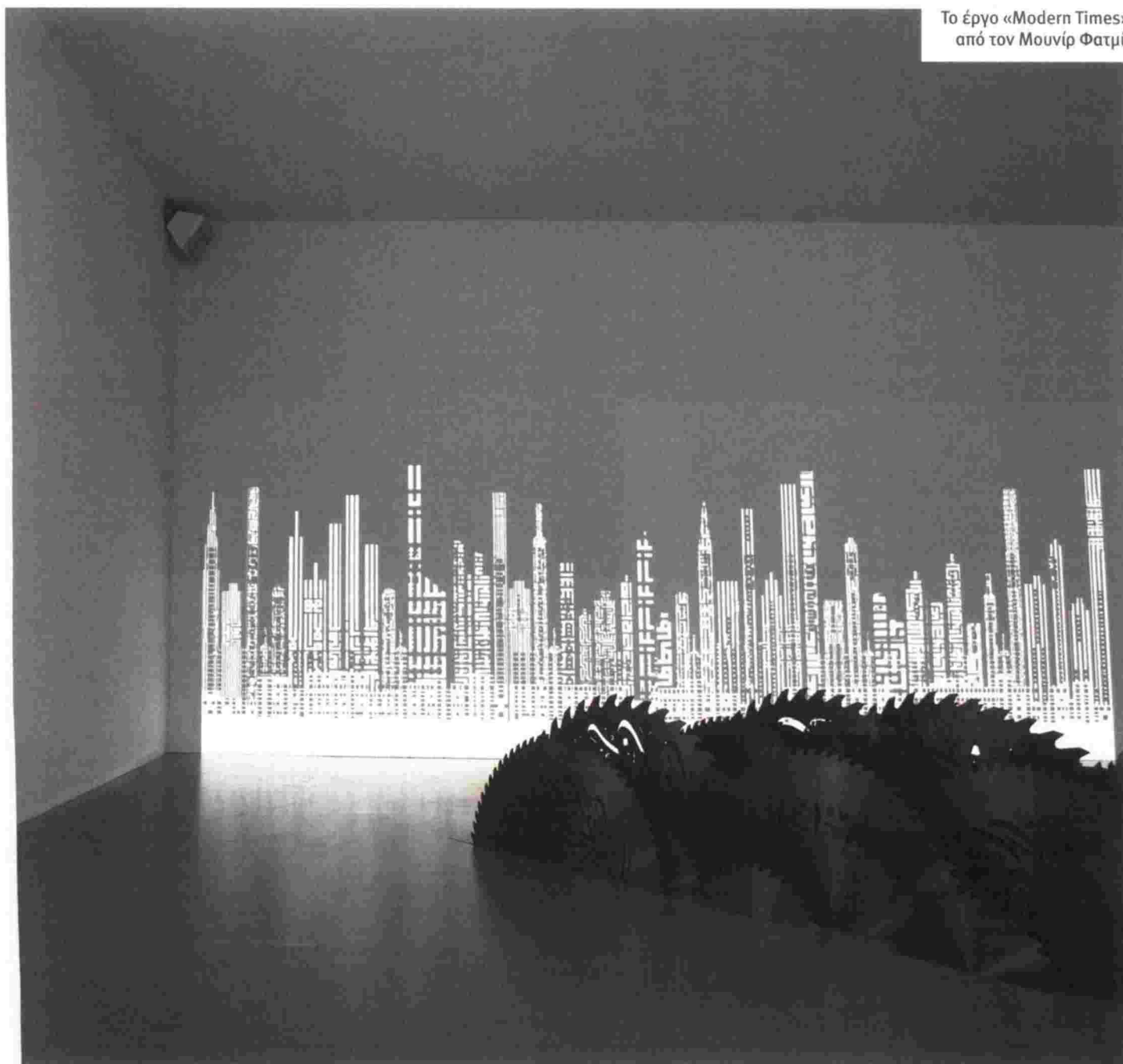
η Ελληνίδα Μαρίνα Φωκίδη, η Ισπανολιβανέζα Μαχίτα Ουριέτα και ο Ιταλός Πάολο Κολόμπο, ανασύροντας μια εικόνα της ομηρικής Οδύσσειας, αλλά και μία από τις πιο κοινές φράσεις της καθημερινότητας (μία φράση που εκφράζει απελπισία και έλλειψη ελπίδας), έδωσαν το στίγμα τους. Από τη Σκύλα και τη Χάρυβδη, μέσα από τις οποίες πέρασε ο Οδυσσεύς, και το «μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα», κράτησαν τον... γκρεμό και το ρέμα και απαλλάχθηκαν από τα υπόλοιπα, απαλλάσσοντας έτσι και τους επισκέπτες της έκθεσης, η οποία ως «Ο γκρεμός και το ρέμα» δημιουργεί μιαν αίσθηση αισιοδοξίας.

Τα δύο στοιχεία μιας εξίσωσης

«Εννοούμε ότι μπορεί η κατάσταση να είναι δύσκολη για όλους, όπως φανερώνουν και οι δύο λέξεις, αλλά μεταξύ τους υπάρχει ένας χώρος που μπορεί να είναι και μια πεδιάδα -γιατί όχι, γεμάτη λουλούδια και πολύ όμορφη!» λέει στις «Επιλογές» η Μαρίνα Φωκίδη, ενώ σπεύδει να συμπληρώσει ο Πάολο Κολόμπο: «Εχουμε τα δύο στοιχεία μιας εξίσωσης: δεν βάζουμε πρόσημα μπροστά τους, απλώς περιγράφουμε την κατάσταση που επικρατεί».



Το έργο «Modern Times»
από τον Μουνίρ Φατμί.



Οι τρεις τους συνεργάζονται πολύ καλά -κι αυτό φαίνεται από τον τρόπο που ο ένας συμπληρώνει τα λόγια του άλλου. Ο περισσότερο έμπειρος Κολόμπο, με θτεία σε μεγάλους φορείς (όπως το Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης της Γενεύης ή το Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης της Κωνσταντινούπολης), γνωρίζει καλά την Ελλάδα. Για πρώτη φορά, αντίθετα, την επισκέπτεται η Μαχίτα Ουριέτα -την ανακάλυψε με καλή οδηγό, τη γεννημένη στη Θεσσαλονίκη Μαρίνα Φωκίδη. Οι δύο κυρίες έχουν επίσης καλή εμπειρία, με τη συμμετοχή τους σε μεγάλες διοργανώσεις, όπως η βενετσιάνικη

Μπιενάλε, ή με την ανάληψη της επιμέλειας εκθέσεων σε μουσεία και γκαλερί (στον αραβικό κόσμο η κυρία Ουριέτα, στην Αθήνα, το Λονδίνο και την Ισλανδία η κυρία Φωκίδη). «Μου δώρισε το βιβλίο του Μαζάουερ για τη Θεσσαλονίκη, όταν ήρθα εδώ...», εξηγεί στις «Επιλογές» η Μαχίτα Ουριέτα, η οποία περπάτησε στην πόλη, ανακάλυψε κτήρια και δρόμους και ένωσε την πολύχρονη ιστορία της Θεσσαλονίκης. Το ίδιο βιβλίο χάρισε η Μαρίνα Φωκίδη και στον Πάολο Κολόμπο -αν και αυτός ίσως να μην το είχε ανάγκη, αφού γνωρίζει πολύ καλά την Ελλάδα, μια

που έχει ζήσει πολλά χρόνια εδώ και έχει αγαπήσει τον τόπο και τους ανθρώπους του.

«Θέλαμε να νιώσουμε την ατμόσφαιρα της πόλης»

Όταν κατέφθασαν και οι τρεις στη Θεσσαλονίκη (και αφού ολοκληρώθηκαν οι συζητήσεις με τη διοίκηση της Μπιενάλε), άρχισαν οι διαδρομές στην πόλη. Αναγκαίες, αφού ήθελαν να νιώσουν την ατμόσφαιρά της, αλλά και να βρουν τους χώρους που θα μπορούσαν να φιλοξενήσουν την έκθεση που ετοίμαζαν. Και τους βρήκαν.

«Απο τους πολλους που εισαμε, καταληξαμε σε χώρους που έχουν σχέση με την ιστορία της Θεσσαλονίκης», μας εξηγεί η Μαρίνα Φωκίδη, ενώ η Μαχίτα Ουριέτα σπεύδει να προσθέσει: «Είναι όλοι τους εξαιρετικοί, καθένας με τη δική του ιστορία. Εκεί θέλαμε όχι να επιβάλουμε οτιδήποτε, αλλά να αφήσουμε την τέχνη να διαχέεται, σαν να εμπνέεται απ' αυτούς». Έτσι, πέρα από τους χώρους στα πέντε μουσεία (το Αρχαιολογικό Μουσείο, το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, το Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης & το Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης, το Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης και το Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών) θα «χρησιμοποιηθούν» και το Αλατζά Ιμαρέτ, το Γενί Τζαμί, η Κάζα Μπιάνκα, το Μπέη Χαμάμ και το Επταπύργιο.

Το σκεπτικό και οι συμμετοχές

«Οι χώροι μάς οδήγησαν και στην επιλογή των καλλιτεχνών», αναφέρει στις «Επιλογές» η Μαρίνα Φωκίδη. «Έτσι, για παράδειγμα, στο Αρχαιολογικό Μουσείο ένα από τα βίντεο που θα προβληθούν έχει ως θέμα τον Καλιγούλα και ένα άλλο τους Κούρους. Θεωρήσαμε ότι είναι καλό για τον επισκέπτη ενός συγκεκριμένου χώρου να μπορεί να δει ταυτόχρονα τι συμβαίνει και στη σύγχρονη τέχνη...». Περισσότεροι από 70 καλλιτέχνες συμμετέχουν με έργα τους στην κεντρική έκθεση -γνωστοί και λιγότερο γνωστοί, από διάφορες χώρες. Μεταξύ τους, ένα μεγάλο ποσοστό είναι αυτοί που έχουν κάποια σχέση με τη Θεσσαλονίκη: «Δεν ήρθαμε με προκατασκευασμένες ιδέες για το τι θα παρουσιάσουμε. Το ξέρω ότι στις περισσότερες Μπιενάλε παρουσιάζονται σχεδόν πάντα τα ίδια ονόματα και ο κόσμος βαριέται...», μας λέει η Μαχίτα Ουριέτα -και προσθέτει: «Πολλοί καλλιτέχνες ήρθαν στη Θεσσαλονίκη, είδαν τους χώρους και ετοιμάζουν έργα ειδικά γι' αυτούς. Παράλληλα, καλέσαμε ακόμη και συλλέκτες να παρουσιάσουν τα αρχεία τους». Ο λόγος; «Μας ενδιαφέρει οι επισκέπτες να μάθουν την πόλη» απαντά η Μαρίνα Φωκίδη, ενώ ο Πάολο Κολόμπο προσθέτει: «Θέλουμε να φέρουμε κοντά τη σύγχρονη τέχνη με την ιστορία της Θεσσαλονίκης».

Δράσεις με ιδιαιτερότητες

Βοηθός τους σ' αυτό θα είναι ο αρχιτέκτονας Ανδρέας Αγγελιδάκης, ο οποίος, πέρα από τη μελέτη των εκθεσιακών χώρων, ετοιμάζει κι έναν «διαφορετικό» οδηγό της πόλης, ώστε να βοηθήσει τους επισκέπτες να δουν και σημεία τα οποία σε διαφορετική περίπτωση ίσως προσπερνούσαν. Διαφορετική θα είναι και η βραδιά των εγκαίνιων, αφού, μετά από την επίσημη τελετή, θα ακολουθήσει συνaulία του λέσβιου καλλιτέχνη Σόλωνα Λέκκα: «Είναι ο καλύτερος τραγουδιστής αμανέδων που γνωρίζω!» επισημαίνει στις «Επιλογές» ο Πάολο Κολόμπο (ο οποίος ήταν αυτός που τον επέλεξε), ενώ η Μαρίνα Φωκίδη προσθέτει: «Τι άλλο μπορείς να βάλεις ανάμεσα στον γκρεμό και στο ρέμα από ένα 'αμάν';...».



01



02

Who is who

Ποιοι είναι οι τρεις επιμελητές που ανέλαβαν το κεντρικό πρόγραμμα της Μπιενάλε.

01 Η Μαχίτα Ελ Μπαχά Ουριέτα έχει σπουδάσει Ιστορία και Αρχαιολογία στο Αμερικανικό Πανεπιστήμιο της Βηρυτού και Πολιτιστική Διαχείριση στο Λονδίνο. Το διδακτορικό της είχε ως θέμα τον μοντερνισμό στην αραβική τέχνη. Κινείται μεταξύ Λονδίνου και Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων, όπου έχει την ευθύνη της ανάπτυξης πολλών πολιτιστικών προγραμμάτων. Έχει ασχοληθεί, μεταξύ άλλων, με τη διοργάνωση μεγάλων εικαστικών γεγονότων (όπως η 6η Μανιφέστα), αλλά και εκθέσεων (στη Μπιενάλε της Βενετίας, όπως επίσης και σε μουσεία στο Λονδίνο, την Οξφόρδη, τη Στοκχόλμη και αλλού).

02 Η Μαρίνα Φωκίδη κατάγεται από τη Θεσσαλονίκη. Έχει σπουδάσει στο Λονδίνο, έχει ασχοληθεί με την επιμέλεια και οργάνωση εκδηλώσεων σύγχρονης τέχνης στην Ελλάδα, την Αγγλία και την Ισλανδία, ενώ αρθρογραφεί και σε γνωστά περιοδικά, όπως το «Flash Art». Ήταν εθνική επίτροπος στην 50ή Μπιενάλε της Βενετίας.

03 Ο Πάολο Κολόμπο έχει σπουδάσει στην Ιταλία και στις ΗΠΑ. Είναι σύμβουλος στο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης της



03

Κωνσταντινούπολης, ενώ υπήρξε επιμελητής της 6ης Μπιενάλε της Κωνσταντινούπολης, το 1999, αλλά και σημαντικών εκθέσεων σε πολλές χώρες. Γνωρίζει πολύ καλά την Ελλάδα και τη σύγχρονη ελληνική τέχνη.